

Afrikaans persoonliker dan Nederlands? – Gonneke Groenen

Voor veel taalgebruikers zijn de persoonlijke voornaamwoorden een stabiele factor in de grammatica, ze zijn al vele jaren onveranderlijk en standvastig. Toch blijkt uit recente studies dat ook persoonlijke voornaamwoorden kunnen veranderen en in andere contexten gebruikt kunnen worden (Siewierska & Papastathi 2011; Heine & Song 2011).

De afgelopen jaren is er een groot onderzoeksproject geweest naar de menselijke onpersoonlijke voornaamwoorden in het Afrikaans (Van Olmen & Breed 2015; Van Olmen & Breed, 2016; Van Olmen & Breed, 2018). Hierbij is gekeken naar de ontwikkeling en het gebruik van persoonlijke voornaamwoorden in onpersoonlijke contexten. Veel van de resultaten zijn gebaseerd op ingevulde vragenlijsten. Mijn bijdrage in dit grote geheel is dat mijn focus op geschreven teksten ligt. Hiervoor heb ik twee corpora gebruikt namelijk de Taalkommissiekorpus (2011) voor het Afrikaans en voor het Nederlands de Lassy Groot Subcorpus (2012). Om het vergelijkende werk tussen de talen te vergemakkelijken is gekozen voor een onderverdeling in de volgende tekstsoorten (taalgebruik): Academische & formele teksten, kranten & tijdschriften en boeken (zowel literair als non fictie).

Tijdens mijn presentatie zal ik verslag doen van de gevonden resultaten over het onpersoonlijke gebruik van voornaamwoorden in het Afrikaans en Nederlands. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen deze twee nauwverwante talen. Een van de grote verschillen is het feit dat in het Nederlands je gebruikt wordt enerzijds om mensen aan te spreken en anderzijds juist in de onpersoonlijke contexten terwijl jij altijd persoonlijk is. Het Afrikaanse jy wordt zowel persoonlijk als onpersoonlijk ingezet. Waarbij aangetekend moet worden dat gebruik van jy niet altijd eenduidig is, dan kan een zin zowel persoonlijk als onpersoonlijk geduid worden. Een andere opvallende waarneming is dat een onpersoonlijke zin met “Hulle sê dat...” maar weinig voorkomt in geschreven Afrikaans terwijl in de Nederlandse teksten “Ze zeggen ...” geregeld opduikt.